

cappella. Čini se da je Marovićev skladateljski put isključivo modalan i po tomu je jedinstven i originalan u hrvatskoj glazbi. I po ovoj se kompoziciji vidi da vješto vlada polifonim oblicima i uspjeva svakoj frazi utisnuti dušu. Skladba je vrlo uspjela i pjevna sa zamjetljivim melodijskim elementima mediteranskoga domaćeg podneblja. Zbor časnih sestara i u ovoj je polifonoj skladbi dokazao da ima izvrsnu tehniku pjevanja. Skladba je pravo osvježanje za ženske zborove, ali svakako samo one vještije, s glazbenim odgojem i kulturom.

Jedina instrumentalna točka na ovom komemorativnom koncertu bila je *Marcia Turca* iz sonate u A-duru K. 331 od W. A. Mozarta koju su na glasoviru četveroručno sigurno i efektno izvele s. *Kristijana Ajduković* i s. *Violeta Jukić*.

Sedma točka ovog koncerta bio je *Zbor Hrvatica* iz opere *Porin* Vatroslava Lisinskog. U ovoj nacionalno obojenoj skladbi došla je do punog izražaja čistoća pjevanja, prekrasna pianissima te vrlo uspjele dinamičke gradacije uz, razumije se, pouzdanu klavirsku pratnju.

I Marovićeva kompozicija iz mlađih dana *Teci Jadro*, koja uvijek zvuči poletno i svježe, odpevana je izražajno i proživljeno sa snažnim crescendima.

Odakov *Paysage III*. lirski je dragulj, pravo malo remek-djelo ljepote. Ti Odakovi *Naši bregi mali*, u izvedbi *Zbora časnih sestara*, a pod sužvljenim i poletnim ravnanjem s. *Mirte*, auditoriju su tonski tako dočarali, gotovo oslikani, kao da ih pred sobom gledamo.

Narodna dalmatinska pjesma *Na brodicu*, u vrlo uspjeljoj i dopadljivoj obradi A. Milanovića, bila je završna točka koncertnog programa u povodu 1. obljetnice smrti mo. fra Anđelka Milanovića. I ova je skladba izvedena vrlo efektno i sa svom ležernošću što i priliči ovoj vrsti glazbe.

U svemu, koncert je izveden na visokoj profesionalnoj razini. Velika samostanska dvorana bila je pretijesna za brojno slušateljstvo koje se okupilo na ovu komemoraciju. Završni je pljesak pokazao da je ovo bio vrhunski glazbeni doživljaj. Pljesak je bio iskren izraz priznanja i zahvalnosti *Zboru časnih sestara* iz Splita koje su brižno pripremile i izvrsno izvele ovaj uistinu kvalitetan program. Potpunom uspjehu ovog koncerta u dobroj je mjeri doprinijela i sigurna instrumentalna pratnja s. *Violete Jukić*, ali svakako najveće priznanje ide voditeljici i dirigentu ovog *Zbora časnih sestara* mo. s. *Mirti Škopljanac-Maćina* koja je podnijela najveći teret i od koje je i potekla ova zamisao i hvalevrijedna inicijativa da se "dragom Maestru" fra A. Milanoviću priredi ova vrlo uspjela komemoracija. S. *Mirta* je znalački i visoko profesionalno ravnala izvedbom i vještom i sigurnom rukom izvlačila maksimum od *Zbora*. Svaka je točka temeljito pripremljena i obrađena, i sve je djelovalo nadasve uvjerljivo i izražajno. Zbor časnih sestara ima izvrsnu dikciju kako latinskih tako i hrvatskih tekstova s kristalno čistom intonacijom.

Na kraju je gvardijan fra *Jozo Zrnčić* od srca zahvalio propovjedniku, predavačima, dirigentu, voditelju programa, instrumentalistima i *Zboru časnih sestara* i sve ih zadržao na večeri. Kazao je da za mo. A. Milanovića vrijedi ona izreka: Dobri i zahvalni ljudi su kao plodna polja-uvijek vraćaju stotruko. I ovaj susret o 1. obljetnici njegove smrti bilo je za sve nazočne veliko duhovno obogaćenje.

ETNOMUZIKOLOGIJA

Franjo Šaver Kuhač
Miroslav Vuk, Zagreb

(Nastavak)

I pismo Vatroslavu Jagiću, tadanjem sveučilišnom profesoru u Petrogradu, tragičan je primjer za Kuhačevu materijalnu situaciju, nerazumijevanje sredine, ali i naivnu nadu da bi iz Rusije mogla stići veća novčana podrška Jagićevim zalaganjem. U trenutku kada je pisao ovo pismo tada je tiskao svoju četvrtu knjigu, ali izgledi za njezinu prodaju bili su vrlo maleni, a tiskarski dugovi su rasli. Na njegove molbe i apele javlja se zlokobni znak — jedni nemaju, drugi usmjeruju novac drugim ciljevima, a treći ne odgovaraju. Kao prosjak obraća se moćnijima i bogatijima, očekuje od Rusije da učini ono što nije u stanju i ne želi učiniti njegova domovina. Lijepa i velika nada koja će se pretvoriti u isto tako veliko razočaranje.

5. V 1881.

“Veleučenom gospodinu Dr-u Ignjatu Jagiću
sveučilišnom profesoru
V. imp. Akademiju nauk.

S. Petersburg

Veleučeni gospodine!

Čast mi je poslati Vam treću i četvrtu svezku treće knjige, koje su usljed nesretnoga potresa tri mjeseca kašnje sviet ugledale nego što bi morale.

Kako ćete, veleučeni gospodine, iz ovitka razabrati, to sam četvrtu knjigu već počeo štampati, ali neznam hoću li ju moći zgotoviti, a još manje, hoće li peta i posljednja knjiga bieli sviet ugledati. Zadužio sam se izdavanjem te sбирke toliko, da neznam ni kud ni kamo. Usljed potresa odpade mi više od polovice abonemata a od sabora dozvoljene 1000 for. za četvrtu knjigu dobiti ću teško, buduć se kod vlade kaže, da bi ja rečenu svotu iz eventualnih prištednjah imao dobiti, nu da ove godine prištednja ne bude.

U ovoj svojoj nevolji preliepo Vas molim, veleučeni gospodine, da mi preporukom Vašom u pomoć budete, jer ako tko hoće i može slov. pisca podupreti, to je možna Rusija, u koju mi ovdje i onako kao u spasitelja gledamo. Uvidjam, da Vam veleučeni gospodine, ne može jako ugodno biti, pa da ni mnogo vremena ne imate za drugoga takvu pripomoć izposlovati, ali uz Vaš ugled u učenom i otmenom svietu i uz Vaše konekcije ne može Vam teško biti na pravoga se čovjeka namjeriti koji bi voljan bio u pripomoć mi priskočiti. Tuj se ne radi o kakvom imetku, već o 2-3000 for., pa bi ja i djelo moje spašeno bilo. Ima u Rusiji bogataši, kojim bi takova svota bila, koliko kojemu našem barunu dva krajcara. Narod naš ne ima, biskup Strossmayer ne ima, akademija

umjetnosti ima za umjetne svrhe, vlada neće, nadbiskup neće, Filipović neće, Pradau neće a ja sam gotovo prosjak. Šta da činim? Mislim pako, da bi i sbirka i ja bar to zaslužio, da ne propadnem; ta dosta sam za taj rad žrtvovao, dosta se izmučio. Zato Vas veleučeni gospodine još jednom molim, da biste koju dobrohotnu rječ na pravom mjestu progovorili, ne bi li mi Rusija u pomoć priskočila.

Preporučujuć se Vašoj dobrohotnosti, jesam Vaše veleučeniosti

ponizni Fr. Š. Kuhač — Ilica 16.”

Pismo Miroslavu Sukaliću, staklaru (!) u Kostajnici još je jedan Kuhačev vapaj za podrškom i još jedno (uzaludno!) ponavljanje žalosne činjenice o nezahvalnoj sudbini čovjeka koji je podnio najveću osobnu žrtvu za narodnu kulturu i doveo sam sebe u njezinu interesu na prosjački štap, a za uzvrat doživio zavist, nerazumijevanje i omalovažavanje.

17. VI 1881.

“Blagorod. gosp. Miroslavu Sukaliću
staklaru

Kostajnica

Dragi prijatelju!

Kao da ste na me zaboravili? Ta nemojte me na cedilu ostaviti, jer su i onako, dosta ljudi ohladili, koji su se prije živo zauzimali za sbirku našu. Neznam što je tome uzrok, ali znam da toga zaslužio nisam. Žalostna je sudbina, kad čovjek — koji je tolike žrtve za narodnu kulturnu stvar doprineo i tolikim naporom i ustrajnošću radio, na prosjački štap dospo. (...)

U nuždi sam. — Zato Vas molim, da inkasirate od zaostale predplate za treću knjigu što više uzmognete. Izkažite mi tu ljubav, i tako Vas dugo više neću mučiti. Volim četvrtom knjigom sbirku zaključiti, nego i nadalje narodu dosadljivati, jer kako vidim, nije našem svijetu stalo do toga, da koje umjetno djelo čim podpunije bude i sjajnije bude, već da se otrese “milostinje” što umjetniku svom pruži. (...)

Prije nekoliko dana bio je naš dični Dr. Fr. Marković kod mene, te pokazao mu koliko se je ljudi do sada za IV. knjigu javilo, zarumeni od stida. Broj ovogodišnjih predplatnika je do 12. juna 29, kaže: dvadeset i devet, godišnji mi pako štamparski troškovi sižu preko 4000 for. Treba li tuj još komentara?

Očekujuć Vaš skori odgovor jesam na prijateljski pozdrav Vaš

Fr. Š. Kuhač”

Osim melografskog, muzikološkog, teoretskog, povijesnog, lingvističkog i pedagoškog rada Kuhač se bavio i skladanjem i obradbama raznih napjeva. Posebnu

pažnju iz njegova skladateljskog rada privlači njegova “Hrvatska misa” skladana na temelju starih crkvenih napjeva. O toj misi pisao je i istaknutom hrvatskom kanoniku i povjesničaru Franji Račkomu s molbom da o tome njegovom činu obavijesti i sv. oca papu Leona XIII, koji je dozvolio bogoslužje na narodnom jeziku. Kuhač je pozdravio takav papin gest naslutivši u njemu ogromno značenje podjednako za crkvu koja će privući više vjernika kad će se bogoslužje vršiti na narodnom jeziku, kao i za nacionalnu kulturu koja će se na područje crkvene glazbe brže razvijati u svojoj stvaralačkoj aktivnosti. Napomenimo da je Kuhačeva “Hrvatska misa” bila svojevrsan presedan, daleki početak (a dakako i nastavak!) hrvatskog bogoslužja, te da je rado pjevana ne samo u Kuhačevoj domovini, kako se to vidi iz pisma Račkome, nego i izvan njezinih granica.

Kuhačevo skladanje u tom duhu i njegove ideje o korištenju narodnog jezika u crkvama svjedočanstvo su o izuzetnosti i vidovitosti njegove osobe, o širini njegova duha i kulture:

26. VI 1881.

“Presvietlom Gospodinu Dr. Franji Račkomu
opatu i kanoniku
predsjedniku jugoslavenske akademije itd.
Presvietli Gospodine!

Molim Vašu Presvietlost, da biste Vi ili Preuzvišeni gospodin biskup milost mi iskazali, ovdje priloženu hrvatsku misu podnieti Svetom Ocu Papi Leonu XIII.

Misa ova ma i ne bila originalni moj rad, to sam se ipak s njom trudio, koliko ma kojim originalnom radnjom, jer notnu poligrafiju nije lahko riješiti, a stare melodije udesiti u duhu stare, svete rimske crkvene glazbe. Zato i mislim, da bi Svetoga Oca Papu zanimalo vidjeti ovu misu, koja se je pjevala kod one svetčanosti, što je za cielo krišćanstvo osobito pako za Slovjene od velikog zamašaja, te koju je Sveti Otac Papa nadahnućem Svetoga Duha zamislio i pomoću Božjom i oživotvorio. Uz to pako može ista misa Svetomu Ocu Papi dokazom služiti, koliko se Njegova Preuzvišenost, naš obće ljubljani biskup-vodja za hrvatsko kršćanstvo brini, buduć je i ovaj čedan rad postao uslied Njegove inicijative.

Misa naša pjevati će se dne 5. srpnja u Zagrebu, u Osieku, u Zadru, u Ljubljani, u Senju, u Bakru, u Požegi, u Karlovcu, u Bjelovaru, u Sisku, u Djakovu, u Brodu na Savi, u M. Bistrici, u Slunju, u Kostajnici, u Cerknom, u Bieli, u Lokavcu (Kranjska), u Mavču (Kranjska), u Gorici (Görz) i u Celovcu, a možda i u Dubrovniku, u Trstu, u Beču, na Rieci, i u više mjesta Česke i Moravske, buduć su i odonut našu misu naručili, (naime iz Praga, iz Dejšinj, iz Austrlicu, iz Brna, iz Mezeniča, iz Vranaua, iz Kristovi, iz Srebohora, iz Promitza, iz Kremsira, iz Gonabitza).

(Nastavak slijedi)